

กฎหมายเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล

การปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีอิสระ หรือนักบัญชี จะต้องปฏิบัติภายใต้มาตรฐานแห่งวิชาชีพ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของสมาคมแห่งวิชาชีพที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ และต้องมีจริยธรรม (Ethics) ของวิชาชีพที่จะยึดถือปฏิบัติ แต่ว่าสิ่งเหล่านี้ยังไม่เป็นมาตรการที่ดีพอที่จะทำให้มีการปฏิบัติ เป็นแบบ มาตรฐานเดียวกันอยู่นั่นเอง จึงจำเป็นต้องมีบทบัญญัติ เป็นตัวบทกฎหมาย เพื่อมีผลบังคับให้ต้องปฏิบัติ ตาม และมีบทลงโทษ

ดังนั้น กฎหมายเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญที่สุดในการควบคุมให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายยึด เป็นแนวทาง ปฏิบัติภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย จริงอยู่ กฎหมายอาจจะยังมีช่องโหว่อยู่มากบ้างน้อยบ้างก็ตาม แต่ว่าก็ยัง เป็นประโยชน์อยู่นั่นเอง

ในส่วนของงานวิจัยนี้ จะศึกษาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน เท่านั้น รวมทั้งกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศที่เห็นว่าใช้เป็นมาตรฐานได้เป็นอย่างดี เช่น ของประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา

กฎหมายของต่างประเทศ

กฎหมายหุ้นส่วนบริษัทปี ค.ศ. 1948 และ ค.ศ. 1967 (Companies Act. 1948 and 1967) ของประเทศอังกฤษ ที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน มีระบุไว้อย่างชัดเจน หลายมาตราด้วยกัน โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวข้างต้นคงจะต้องการให้ผู้ใช้งบ การเงินไม่ถูกชักจูงให้เข้าใจผิดในตัวเลขที่ปรากฏในงบการเงิน และกำหนดให้ผู้สอบบัญชียึดถือ เป็น มาตรฐานการรายงานขั้นต่ำสุดในการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 1971 รัฐบาลอังกฤษได้ประกาศใช้กฎหมาย The British Companies Act ฉบับใหม่ กำหนดให้ผู้สอบบัญชีต้องรับรองงบดุลไม่เฉพาะแต่ความเหมาะสมของฐานะการเงินที่รายงานเท่านั้น "ยังให้รวมถึงการรับรองประมาณการที่บริษัทได้จัดทำขึ้นด้วย ทั้งนี้ ต้องการที่จะให้ความเชื่อมั่นแก่ผู้

ลงทุนในใบหุ้นของบริษัท เป็นการช่วยฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศโดยส่วนรวม" 35

ตามกฎหมายบริษัท ค.ศ. 1967 ของประเทศอังกฤษ ได้กำหนดไว้ว่า ในกรณีที่งบการเงินของบริษัทไม่แสดงรายการเหล่านี้ ผู้สอบบัญชีต้องแถลงถึงรายการเหล่านี้ในรายงานการสอบบัญชี

มาตรา 196 (ค.ศ. 1948) และมาตรา 6 (ค.ศ. 1967) บัญญัติว่า ในงบการเงินที่เสนอต่อผู้ถือหุ้น จะต้องแสดง

1. บำเหน็จกรรมการ (ยกเว้นกรรมการที่ปฏิบัติหน้าที่นอกประเทศอังกฤษ) โดยแยกแสดงดังนี้
 - ก. จำนวนเงินบำเหน็จที่ประธานกรรมการได้รับ
 - ข. จำนวนเงินบำเหน็จสูงสุดที่จ่ายให้กรรมการอื่น ถ้าเป็นจำนวนเงินที่สูงกว่าที่ประธานกรรมการได้รับ
 - ค. จำนวนกรรมการที่มีได้รับเงินบำเหน็จ และได้รับเงินบำเหน็จในชั้นต่าง ๆ โดยแสดงชั้นละ ๒,๕๐๐ ปอนด์ ดังนี้

ชั้นแรก	0	-	2,500	ปอนด์
ชั้นที่สอง	2,500	-	5,000	ปอนด์
ชั้นที่สาม	5,001	-	7,500	ปอนด์

ฯลฯ

หากบริษัทใดที่มีใช้บริษัทนายทุน (Holding Company) หรือบริษัทย่อย ถ้าเงินบำเหน็จกรรมการที่จ่ายในรอบปีต่ำกว่า 7,500 ปอนด์ ได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามอนุมาตรานี้

2. เงินบำนาญที่จ่ายให้กรรมการ
3. เงินที่จ่ายให้กรรมการในการพ้นตำแหน่งกรรมการของบริษัท

มาตรา 7 (ค.ศ. 1967) บัญญัติว่า ในกรณีที่กรรมการสละสิทธิ์ที่จะได้รับเงินบำเหน็จตามที่ระบุในมาตรา 196 (ค.ศ. 1948) และมาตรา 6 (ค.ศ. 1951) ให้แจ้งจำนวนของกรรมการที่สละสิทธิ์ เช่นนี้ และจำนวนเงินบำเหน็จทั้งหมดที่กรรมการสละสิทธิ์

มาตรา 197 (ค.ศ. 1948) กำหนดให้แสดงจำนวนเงินที่บริษัทให้พนักงานงานของบริษัททุกปี หรือจำนวนเงินที่บริษัทหรือบริษัทย่อย เป็นผู้ค้าประกันเงินที่บุคคลอื่นให้พนักงานงานของบริษัท ยกเว้นในกรณีที่การให้เงินนั้นเป็นการดำเนินงานโดยปกติของบริษัท เช่น ในกรณีของบริษัทให้กู้ยืมเงิน หรือในกรณีที่เงินที่ให้กู้ยืมไม่เกิน 2,000 ปอนด์ และกรรมการรับรองว่า การให้เงินนั้นเป็นการปฏิบัติตามนโยบายของบริษัท อย่างไรก็ตาม การยกเว้นใน

35. เพียรชัย นิลสุวรรณกุล, "วิวัฒนาการของวิชาชีพการบัญชี" วารสารธนาคารกรุงศรี

2 กรณีนี้จะไม่นำมาใช้ถ้าการให้กู้ยืมนั้นเป็นการให้กู้โดยบริษัทนายทุน และมีบริษัทย่อยเป็นผู้ค้ำประกัน หรือเป็นการให้กู้โดยบริษัทย่อย และมีบริษัทนายทุน หรือบริษัทย่อยอื่นเป็นผู้ค้ำประกัน

มาตรา 8 (ค.ศ. 1967) บัญญัติว่า ให้แสดงจำนวนพนักงานที่ได้รับเงินเดือนสูงกว่า 10,000 ปอนด์ต่อปี โดยแยกแสดงจำนวนดังกล่าวเป็นชั้น ๆ ไป ชั้นต่ำสุดระหว่าง 10,000 - 12,500 ปอนด์ และเพิ่มขึ้นชั้นละ 2,500 ปอนด์ ทั้งนี้ ยกเว้นกรรมการของบริษัท และพนักงานผู้ร่วมปฏิบัติหน้าที่นอกประเทศอังกฤษ

รายการที่ระบุไว้ในมาตรา 196 และ 197 ของกฎหมายบริษัท ค.ศ. 1948 และมาตรา 6, 7, 8 ของกฎหมายบริษัท ค.ศ. 1967 แสดงวงเงินให้เห็นชัด เจน แต่ถ้าไม่แสดงดังกล่าว ผู้สอบบัญชีต้องระบุในรายงานของตน ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ถือหุ้นทราบว่า ผู้บริหารได้รับประโยชน์ส่วนตัวจากกิจการมากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจจะกระทบกระเทือนส่วนกำไรที่จะเหลือมาแบ่งปันให้ผู้ถือหุ้น

ส่วนบทต่อท้ายที่ 8 ของกฎหมายบริษัท ค.ศ. 1948 และบทต่อท้ายที่ 1 และ 2 ของกฎหมายบริษัท ค.ศ. 1967 มีเจตนารมณ์ที่จะให้งบดุลแสดงฐานะการเงินในรูปแบบที่ง่ายต่อการประเมินฐานะ เช่น ให้แยกแสดงประเภทของสินทรัพย์ หนี้สินระยะสั้น ระยะยาว ระบุวิธีการตีราคาหลักทรัพย์ เช่นนี้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีจุดประสงค์ให้ผู้ถือหุ้นได้มีโอกาสพิจารณาถึงความเห็นอิสระของผู้สอบบัญชี โดยให้แสดงค่าสอบบัญชีและคำตอบแทนอื่นที่ผู้สอบบัญชีได้รับนอกเหนือไปจากค่าสอบบัญชีดังกล่าว 36

ในสหรัฐอเมริกา บริษัทที่ต้องการจดทะเบียนเพื่อซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ของสหรัฐอเมริกา ต้องไปจดทะเบียนกับ Securities and Exchange Commission (SEC) ซึ่ง SEC ได้รับอำนาจตามกฎหมายหลักทรัพย์แห่ง ค.ศ. 1933 และ ค.ศ. 1934 (The Securities and Exchange Acts. 1933 and 1934) ให้มีหน้าที่ต้องคอยสอดส่องบรรดาบริษัทที่จะซื้อขายหุ้นของคนในตลาดหลักทรัพย์ให้แสดงรายละเอียดเกี่ยวกับงบการเงิน และข้อความอื่นที่ผู้สนใจจะลงทุนจำเป็นต้องใช้ประกอบการตัดสินใจ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการเข้าใจผิดจากการวิเคราะห์งบการเงิน แล้วซื้อขายหุ้นโดยเก็งกำไร หรือโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

กฎข้อบังคับของ SEC ที่ใช้เป็นเครื่องมือควบคุมบริษัทที่จดทะเบียนซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์มีมากมาย และแต่ละอย่างจะมีวัตถุประสงค์สอดคล้องกันดังนี้

36 เพ็ญแข สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, "รายงานการสอบบัญชีกับการพัฒนาตลาดเงินทุน" วารสารบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2514 หน้า 25 - 28

ข้อบังคับ S-X (Regulation S-X) ซึ่งเป็นข้อกำหนดทางบัญชีขั้นมูลฐานที่อธิบายว่า
งบการเงินที่จะนำไปแสดงต่อคณะกรรมการ (Commission) ควรจะประกอบด้วยรายการใด
บ้าง เป็นมาตรฐานขั้นต่ำสุดที่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับ S-X

ประกาศทางบัญชี (Accounting Series Releases) จะเกี่ยวกับการให้คำแนะนำ
นโยบาย หรือการตีความประกาศที่เกี่ยวกับการบัญชี หรือการสอบบัญชี

แบบฟอร์ม S-1 (Form S-1) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2517 คณะกรรมการ
ใช้เป็นมาตรฐานที่กำหนดให้บริษัทที่ต้องการจดทะเบียนเพื่อซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ต้องเสนอ
รายการตามที่กำหนดไว้ในแบบฟอร์ม S-1 ซึ่งจะประกอบด้วยรายละเอียดต่าง ๆ ของหนังสือชี้ชวน
และรายละเอียดนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในหนังสือชี้ชวน

แบบฟอร์ม 10-K (Form 10-K) อาศัยอำนาจกฎหมายหลักทรัพย์แห่ง ค.ศ. 1934 ซึ่ง
แก้ไขครั้งสุดท้ายเมื่อ 14 มิถุนายน 2517 ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 1 กรกฎาคม 2517 กำหนดให้
บริษัทที่จดทะเบียนเพื่อซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ต้องเปิดเผยการดำเนินงานประจำปีภายใน 90
วันหลังจากวันในงบการเงิน ส่วนรายละเอียดประกอบงบการเงินตามข้อบังคับ S-X สามารถยื่น
ภายหลังได้ แต่ต้องยื่นภายใน ๓๐ วันหลังจากส่งรายงานประจำปี รายการทั้งที่เกี่ยวกับการดำเนิน
งานและงบการเงินที่ต้องยื่นแสดงตามแบบฟอร์ม 10-K นี้ มุ่งให้ประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงิน เพื่อให้
สามารถคาดคะเนการดำเนินงานของบริษัทนั้น ๆ ได้ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด

กฎหมายในประเทศไทย

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน
เลย ต่อมาทางรัฐบาลพยายามที่จะออกกฎหมายให้ธุรกิจที่กระทบกระเทือนต่อสาธารณะชน หรือ เป็น
ธุรกิจที่มีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจเป็นส่วนรวม ต้องแสดงงบการเงินตามที่กำหนดไว้ในกฎ
กระทรวงการคลัง และกระทรวงพาณิชย์ เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องยึดถือปฏิบัติ ธุรกิจที่ต้องแสดงงบ
การเงินตามแบบที่ทางการกำหนดขณะนี้ มี 4 ประเภท คือ ธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลัก
ทรัพย์ ธุรกิจการประกันภัย

ธนาคารพาณิชย์ ในวันที่ 13 เมษายน 2505 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ เพื่อออกมาเป็นกฎหมายหลักที่จะใช้ควบคุมธนาคารพาณิชย์ให้ดำเนินงานภายในขอบเขตของ พ.ร.บ.ฉบับนี้ ส่วนเรื่องเกี่ยวกับการแสดงรายการย่อของหนี้สินและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ที่มีอยู่ในวันทำงานวันสุดท้ายของเดือน ตาม ม. 15 แห่ง พ.ร.บ.นี้ ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นผู้กำหนดแบบแสดงรายการย่อของหนี้สินและสินทรัพย์

ต่อมาได้ประกาศกระทรวงการคลัง กำหนดแบบแสดงรายการย่อเกี่ยวกับหนี้สินและสินทรัพย์สำหรับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นบริษัทจำกัดจดทะเบียนในประเทศไทย และธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสาขาธนาคารที่ตั้งอยู่ต่างประเทศ แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงแบบฟอร์มนี้หลายคราว และที่มีผลบังคับใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน (ปี 2517) คือ

1. แบบ ธ.พ. 1.1 เป็นแบบท้ายประกาศกระทรวงการคลัง เมื่อ 20 กันยายน 2505 สำหรับแสดงรายการย่อหนี้สินและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นบริษัทจำกัดจดทะเบียนในประเทศไทย (ผนวก ค.)
2. แบบ ธ.พ. 1.2 เป็นแบบแนบท้ายประกาศกระทรวงการคลัง เมื่อ 29 มกราคม 2508 สำหรับแสดงรายการต่อหนี้สินและสินทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นสาขาธนาคารที่ตั้งอยู่ต่างประเทศ (ผนวก ค.)

เนื่องจากธนาคารพาณิชย์มีความผูกพันกับระบบเศรษฐกิจทั้งประเทศ จึงควรที่จะให้มหาชนทั่วไปได้รู้ฐานะการเงินของธนาคารนั้น ๆ พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ ม. 15 กำหนดให้ธนาคารต้องประกาศในหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อย 1 ฉบับ เกี่ยวกับรายการย่อหนี้สินและสินทรัพย์ในวันสุดท้ายของทุกเดือน หรือทุกวันสุดท้ายในเดือนสุดท้ายของไตรมาส คือ เดือนมีนาคม มิถุนายน กันยายน และธันวาคม

ธุรกิจเงินทุน ธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นผู้รับผิดชอบ ควบคุมให้ธุรกิจประเภทนี้ปฏิบัติ ตามเจตนารมณ์ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ว่าด้วยการควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน

ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องรับผิดชอบในการรับคำขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจ เงินทุน
รับคำขอรับอนุญาตมีสาขา กำหนดแบบของงบดุลของบริษัท เงินทุน และต้องติดตามให้ธุรกิจ เงินทุน
ปฏิบัติตามประกาศคณะปฏิวัตินี้

ในวันที่ 25 กันยายน 2515 ธนาคารแห่งประเทศไทย ออกประกาศ เรื่อง กำหนดแบบ
ที่ใช้สำหรับการยื่นคำขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจ เงินทุน การยื่นคำขอรับอนุญาตมีสาขาและแบบงบดุล
ของบริษัท เงินทุน และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ออกประกาศนี้

แบบของงบดุลตามที่ประกาศนี้มีสาระโดยสรุปดังนี้ (ผนวก จ.)

1. เปรียบเทียบตัวเลขระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีก่อนกับปัจจุบัน เว้นแต่จะเป็นกิจการ
เริ่มตั้งใหม่
2. แบ่งกลุ่มของทรัพย์สินเป็น ทรัพย์สินหมุนเวียน ลูกหนี้ระยะยาว เงินลงทุนระยะยาว
ทรัพย์สินถาวร ทรัพย์สินอื่น รายจ่ายรอการตัดบัญชี
3. แบ่งกลุ่มของหนี้สินเป็น 3 กลุ่ม คือ หนี้สินหมุนเวียน หนี้สินระยะยาว หนี้สินอื่น
4. ส่วนผู้ถือหุ้น แบ่งเป็น ทุนจดทะเบียน ทุนซึ่งเรียกชำระแล้ว ส่วนเกินทุน กำไรสะสม
5. หมายเหตุต่อท้ายงบดุล
6. รายงานของผู้สอบบัญชี
7. คำอธิบายเกี่ยวกับการจัดทำงบดุลของบริษัท เงินทุน (แบบ บ.ง. 1) เรียงลำดับ
ตามรายการที่ปรากฏในแบบ บ.ง. 1 ซึ่งคำอธิบายนี้จะเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ธุรกิจ เงินทุนต้องปฏิบัติ
ตาม (ผนวก จ.)

ธุรกิจหลักทรัพย์ ธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นผู้รับผิดชอบ ควบคุมให้ธุรกิจประเภทนี้
ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ลงวันที่ 26 มกราคม 2515 ว่าด้วยการ
ควบคุมกิจการค้าขายอันกระทบถึงความปลอดภัยหรือผาสุกแห่งสาธารณชน เช่น เกี่ยวกับธุรกิจ เงินทุน

ธนาคารแห่งประเทศไทย ออกประกาศเมื่อวันที่ 25 กันยายน 2515 เรื่อง กำหนดแบบที่ใช้สำหรับการยื่นคำขอรับอนุญาตประกอบธุรกิจหลักทรัพย์ การยื่นขอรับอนุญาตมีสาขา และแบบงบบดุลของบริษัทหลักทรัพย์ และให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ออกประกาศนี้

แบบของงบบดุลตามประกาศฉบับนี้ มีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้ (ผนวก ง.)

1. เปรียบเทียบตัวเลขระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีก่อน กับงวดปัจจุบัน เว้นแต่จะเป็นกิจการที่เริ่มประกอบธุรกิจ
2. ทรัพย์สินแบ่งออกเป็น ทรัพย์สินหมุนเวียน เงินลงทุนระยะยาว ทรัพย์สินถาวร ทรัพย์สินอื่น รายจ่ายรายการตัดบัญชี
3. หนี้สิน แบ่งออกเป็น หนี้สินหมุนเวียน หนี้สินระยะยาว หนี้สินอื่น
4. ส่วนของผู้ถือหุ้น แบ่งออกเป็น ทุนจดทะเบียน ทุนเรียกชำระแล้ว ส่วนเกินทุน กำไรสะสม
5. หมายเหตุต่อท้ายงบดุล
6. รายงานผู้สอบบัญชี
7. คำอธิบายเกี่ยวกับการจัดทางบดุลของบริษัทหลักทรัพย์ (แบบ บ.ล. 1) เรียงลำดับรายการตามที่ปรากฏในแบบ บ.ล. 1 ซึ่งคำอธิบายนี้จะถือเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ธุรกิจหลักทรัพย์ต้องปฏิบัติตาม (ผนวก ง.)

นอกจากธนาคารแห่งประเทศไทยจะกำหนดแบบของงบบดุลให้ธุรกิจ เงินทุน และธุรกิจหลักทรัพย์ยึดถือปฏิบัติดังได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีแบบของงบบดุลสำหรับบริษัทที่ประกอบทั้งธุรกิจ เงินทุน และธุรกิจหลักทรัพย์ควบคู่กันไป (แบบ บ.ง.ล. 1) การกำหนดแบบฟอร์มนี้ก็มีลักษณะคล้ายคลึงกับแบบ บ.ง. 1 และแบบ บ.ล. 1

แบบ บ.ง.ล. 1 นั้น ให้ถือคำอธิบายตามที่ได้กำหนดไว้ในการจัดทางบดุล แบบ บ.ง. 1

และแบบ บ.ล. 1 เว้นแต่รายการทรัพย์สินหมุนเวียน ประเภทเงินลงทุนชั่วคราว ให้รวมถึงหลัก
ทรัพย์ที่ได้มาเนื่องจากการประกอบธุรกิจตามปกติ หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดที่ลงทุนไว้
และเงินลงทุนระยะยาวที่จะถึงกำหนดไถ่ถอนในรอบระยะเวลาบัญชีถัดไป และต้องแยกแสดงรายการ
ตามประเภทของหลักทรัพย์ในราคาทุน พร้อมทั้งแสดงราคาตลาดของหลักทรัพย์ประเภทนั้น ๆ ณ วัน
สิ้นงวดระยะเวลาบัญชี

ธุรกิจการประกันภัย ตามกฎหมายแบ่งกิจการประกันภัยออกเป็น 2 ประเภท คือ การ
ประกันวินาศภัย และการประกันชีวิต และมีพระราชบัญญัติประกันวินาศภัย พ.ศ. 2510 และพระ
ราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2510 ออกมาเป็นกฎหมายบังคับให้ธุรกิจที่ประกอบกิจการประกันทั้ง
สองประเภทต้องปฏิบัติตามข้อบังคับนี้ โดยเจตนารมณ์ของกฎหมายมีว่า กิจการประกันภัยกระทบกระ
เทือนถึงความปลอดภัยหรือความผาสุกของสาธารณชน จึงควรที่จะมีมาตรการควบคุมให้การดำเนิน
ธุรกิจนี้อยู่ในกรอบระเบียบที่กำหนดไว้ และเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เอาประกันภัย อันเป็น
ทางหนึ่งที่จะส่งเสริมให้กิจการประกันภัยเจริญก้าวหน้า

แบบของรายงานประจำปีแสดงฐานะการเงินและกิจการของบริษัทประกันชีวิตที่จดทะเบียน
เป็นบริษัทในประเทศไทย ตามกฎหมายว่าด้วยประกันชีวิต ซึ่งต้องยื่นแสดงต่อกองประกันภัย กระ
ทรวงพาณิชย์ ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. รายละเอียดเกี่ยวกับบริษัทประกันชีวิตนั้น (ผนวก ข.)
2. รายงานของผู้สอบบัญชี มิได้กำหนดถ้อยคำที่ใช้เกี่ยวกับรายงานไว้ คงจะถือว่าผู้สอบ
บัญชีต้องรายงานตามมาตรฐานการรายงานของผู้สอบบัญชีอยู่แล้ว แต่จะกำหนดให้ผู้สอบบัญชีแจ้ง
หมายเลขที่ขึ้นทะเบียนเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาตไว้ต่อ กบช.
3. แบบ รช. 1 แสดงรายการทรัพย์สินต้องแสดง รายการตามที่กำหนดไว้ (ผนวก ข.)
4. แบบ รช. 2 แสดงรายการหนี้สินและเงินกองทุน ต้องมีรายการตามที่กำหนด
(ผนวก ข.)

5. แบบ รช. 3 บงก้าไรชาดทุน ต้องแสดงรายการต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแบบฟอร์ม (ผนวก ช.)

6. แบบ รช. 4 รายละเอียดเกี่ยวกับเงินกองทุน ประกอบด้วยทุนชำระแล้ว สำรอง จัดสรรจากก้าไรสุทธิ ก้าไร (ขาดทุน) สะสม (ผนวก ช.)

ส่วนกิจการประกันชีวิตที่เป็นสาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศ กองประกันภัย กระทบวงพาณิชย์ กำหนดให้ยื่นรายงานประจำปีตามแบบที่กำหนดให้ ดังต่อไปนี้

1. รายละเอียดเกี่ยวกับสาขาของบริษัทประกันชีวิตต่างประเทศ (ผนวก ช.)
2. รายงานผู้สอบบัญชี มีลักษณะ เช่นเดียวกับบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย
3. แบบ สช. 1 แสดงรายการสินทรัพย์ (ผนวก ช.)
4. แบบ สช. 2 แสดงรายการหนี้สินและเงินทุน (ผนวก ช.)
5. แบบ สช. 3 แสดงรายการเกี่ยวกับบงก้าไรและขาดทุน (ผนวก ช.)

แบบของรายงานประจำปี แสดงฐานะการเงินและกิจการของบริษัทประกันวินาศภัยที่จดทะเบียนเป็นบริษัทในประเทศไทย ตามกฎหมายว่าด้วยประกันวินาศภัย ซึ่งต้องยื่นต่อกองประกันภัย กระทบวงพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

1. รายละเอียดเกี่ยวกับบริษัทประกันวินาศภัย (ผนวก ฎ)
2. รายงานของผู้สอบบัญชี คงมีข้อกำหนดเหมือนกับบริษัทประกันชีวิต
3. แบบ รว. 1 แสดงรายการสินทรัพย์ (ผนวก ฎ)
4. แบบ รว. 2 แสดงรายการหนี้สินและเงินกองทุน (ผนวก ฎ)
5. แบบ รว. 3 แสดงรายการเกี่ยวกับบงก้าไรขาดทุน (ผนวก ฎ)

6. แบบ รว. 4 แสดงรายการที่เกี่ยวกับเงินกองทุน (ผนวก ฎ.)

แบบของรายงานสำหรับกิจการประกันวินาศภัยที่เป็นสาขาของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศ กองประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ กำหนดให้ยื่นรายงานประจำปี ตามแบบที่กำหนดให้ ดังต่อไปนี้

1. รายละเอียดเกี่ยวกับสาขาของบริษัทประกันวินาศภัยต่างประเทศ (ผนวก ฎ)
2. รายงานผู้สอบบัญชี มีข้อกำหนดเหมือนกบบริษัทประกันชีวิต
3. แบบ สว. 1 แสดงรายการสินทรัพย์ (ผนวก ฎ.)
4. แบบ สว. 2 แสดงรายการหนี้สินและเงินทุนสำนักงานใหญ่ (ผนวก ฎ.)
5. แบบ สว. 3 แสดงรายการเกี่ยวกับงบกำไรขาดทุน (ผนวก ฎ.)

เป็นที่น่าสังเกตว่า รายการเกือบทั้งหมดที่ต้องแสดงไว้ในแบบ รช. 1 - รช. 3 แบบ สช. 1 - สช.3 แบบ รว. 1 - รว. 3 และแบบ สว. 1 - สว. 3 เป็นยอดรวมเท่านั้น ซึ่งมีหมายเลขของงบประกอบอ้างอิงไว้ แสดงให้เห็นว่า กิจการประกันชีวิตและกิจการประกันวินาศภัยต้องยื่นงบประกอบแนบไปพร้อมกับรายงานประจำปีดังกล่าวข้างต้นด้วย ซึ่งงบประกอบนี้ต้องจัดทำตามแบบที่นายทะเบียนกำหนดไว้ด้วย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย